

ایران و لهستان

مناسبات فرهنگی و تمدنی

زیر نظر
پروفسور داریوش کووچیچیک

به توفیق
حامد کاظمزاد

نگارستان اندیشه

تهران، ۱۳۹۷

سرشناسه: کووچیچیک، داریوش، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور: ایران و لهستان؛ مناسبات فرهنگی و تمدنی / زیر نظر داریوش
کووچیچیک، به کوشش حامد کاظمزاده.
مشخصات نشر: تهران: نگارستان اندیشه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۶۲ ص. مصور. شابک: 978-600-8273-13-4
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: بخشی از مقالات کتاب حاضر به زبان انگلیسی می‌باشد
موضوع: ایران — روابط خارجی — لهستان — مقاله‌ها و خطابه‌ها Iran -- Foreign relations
Addresses, essays, lectures -- Poland -- لهستان — روابط خارجی — ایران — مقاله‌ها
Addresses, essays, lectures -- Poland -- Foreign relations -- Iran — خطابه
— روابط فرهنگی، — لهستان — مقاله‌ها و خطابه‌ها Iran -- Cultural relations -- Poland
Addresses, essays, lectures -- Poland -- Cultural relations -- Iran — *
شناسه افزوده: کاظمزاده، حامد ۱۳۶۲. Kazemzadeh, Hamed
شناسه افزوده: دانش، دولت و ورشو شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۲۱۱۴۴
رده بندی دیویی: ۳۲۲.۵۵۰۴۳۸ رده بندی کنگره: ۱۳۹۶/۷۷ DSR۱۳۹

ایران و لهستان

مناسبات فرهنگی و تمدنی

زیر نظر پروفسور داریوش کووچیچیک
به کوشش حامد کاظمزاده

ناشر: نگارستان اندیشه - همکاری مؤسسه تاریخ دانشگاه ورشو

نمونه خوان: بابک بنزاده

طراح جلد: سعید صحابی

صفحه آرا: مرتضی انصاف‌منش

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

نشانی ناشر: م. انقلاب، ابتدای خ آزادی، خ بهزاد، شماره ۲۹ واحد ۷

تلفکس: ۶۶۴۳۵۴۲۳ - ۶۶۹۴۲۵۴۲

www.cins.ir - info@rics.ir

فهرست کتاب

- ۷..... پیش گفتار
- ۱۱..... نقش محققان لهستانی در تبادل فرهنگ و هنر ایران و لهستان
عاطفه سادات سعدی، فائزه سادات اسعدی
- ۱۷..... ریشه‌های تاریخی مناسبات فرهنگی ایران و لهستان در دوره صفویه با تکیه بر عهد شاه عباس اول (۱۰۳۸/۹۹۶ق - ۱۰۶۲/۱۵۸۸م).....
سیاوش یاری؛ مسلم سلیمانزاده
- ۳۳..... گوشه‌ای از سرنوشت مشترک ملل ایران و لهستان
(زنده‌یاد) محسن جعفری مذهب
- ۴۱..... بررسی و تحلیل جایگاه آیزاک بشویس سینگر، نویسنده لهستانی در ادبیات داستانی ایران
سولماز مظفری
- ۴۷..... جایگاه شعر و ادب فارسی در سفرنامه‌های اروپایی
مریم السادات اسعدی فیروزآبادی، زهرا فاتحی نصرآبادی
- ۵۵..... نگاهی به گزارش سقوط اصفهان به روایت کروسینسکی، حنین لاسیجی و محمد مستوفی با تأکید بر اندیشه تقدیرگرایی.....
احمد گلی، ناهید عیسی‌زاده، فاطمه مهر پویا
- ۶۵..... نوروز و آئین بهاری اسلاوی.....
علیرضا دولتشاهی
- ۷۱..... تأثیر هنر و فرهنگ ایران صفوی بر هنر لهستان
فائزه سادات اسعدی، عاطفه سادات اسعدی

Political and diplomatic relations between Poland and Persia at the turn of the fifteenth and sixteenth centuries	
Janusz Smołucha	9
The writings of Tadeusz Juda Krusiński and the image of Iran in some 18th century Polish printed geographical compendia	
Mikołaj Piotr Borkowski	15
Persian Archival Material for a Study on Iranian-Polish Relations (to 1945): The Case of Unpublished Documents	
Javad Morshedloo	27
Polish Studies in Iran: a brief history and new horizons	
Goodarz Rashtiani	41
Survey and analysis of the position of Isaac Bashevis Singer, the Polish writer in the Iranian Fiction	
Soolmaz Mozaffari	49
The Study of Joseph Conrad's Heart of Darkness In the Light of Persian Mysticism	
Azar Daneshgar	55
Two countries, one pattern of subjection? Russian policy in 18th century Poland and 19th century Persia	
Piotr Szlanta	67

پیشگفتار

روابط تاریخی و فرهنگی دو کشور ایران و لهستان، تاریخچه‌ای دیرینه دارد که با توجه به حفظ اسناد تاریخی و تشادات باستان‌شناسی، یکی از ملموس‌ترین روابط ایران با دول اروپایی است. شاید بتوان گفت که قدیمی‌ترین سند تاریخی میان دو کشور، نامه‌یی است که در سال ۱۴۷۴ میلادی از طرف اورون حسن، پادشاه کازیمیر یاگلون پادشاه لهستان فرستاده شد که اکنون در آرشیو ملی لهستان موجود است. این نخستین باب رسمی آشنایی میان دو ملت و دولت بود و پس از آن بود که علاقه به فراگیری زبان فارسی و شناخت ایران در لهستان بیشتر شد. در سال‌های بعد حاکمان دو کشور توسط نمایندگان سیاسی نزد دایما باهم در ارتباط بودند که اوج این روابط در دوره صفوی بود. دشمن مشترک در این عصر، یعنی دولت عثمانی یکی از اصلی‌ترین دلایل رشد عمده در این روابط بود. یکی دیگر از دلایل را می‌توان در قرن ۱۶ میلادی و در میان طبقه اشراف لهستانی بخصوص در جنوب شرق این کشور که در صدد بازپای ریشه‌های سرمتی (ایرانی تباران) برای لهستانیان بودند، جستجو کرد.

لذا در میان کشورهای اروپایی، شاید لهستان از نظر تاریخی یکی از نخستین ممالکی بود که در آن «ایران‌شناسی» به مفهوم واقعی آغاز شد و تتبعات و تحقیقات مهمی با فرهنگ و ادب ایران در آغاز قرن ۱۷ میلادی شروع شده بود، به طوری که یکی از نخستین ترجمه‌های «تاریخ سیستان سعدی» به زبان‌های اروپایی در قرن هفدهم به لهستانی انجام شد. در طول قرون متممات پس از آن تبادل هیأت‌های سیاسی، دیپلماتیک، اقتصادی، مذهبی و حتی نظامی، همواره برقرار بود و حتی در دوره اشغال و تجزیه لهستان، مناسبات فرهنگی فی مابین مستمرا ادامه داشته است.

از نقاط بارز این روابط می‌توان به دوره طولانی تجزیه لهستان اشاره کرد که بیش از یک قرن طول کشید، اما ایران در تمام این دوران هیچ‌گاه این تجزیه را به رسمیت نشناخت و حتی قبل از استقلال دوباره این کشور در ۱۹۱۸، در ورشو دارای کنسول افتخاری بود. این تبادلات تا حدی بود که در ۱۸۳۸، یزیدیر بروفسکی از افسران شجاع لهستانی تبار در جریان محاصره هرات در دفاع از تمامیت ارضی ایران به شهادت رسید. ایران همچنین میزبان بیش از یکصد و بیست هزار مهاجر لهستانی بود

که پس از اشغال لهستان توسط شوروی و ارتش نازی، از اردوگاه‌های سبیری آزاد شده بودند. هم‌اکنون بیش از هشتاد سال است که روابط رسمی و دیپلماتیک در چارچوب تأسیس سفارت در کشورهای لهستان و ایران برقرار شده است. در تمام این دوران مناسبات فرهنگی همواره بیش از مناسبات اقتصادی و سیاسی بین ایران و لهستان وجود داشته است. حال با توجه به پانصد و چهلمین سالگرد روابط دو کشور، مؤسسه نگارستان اندیشه و انجمن تعاملات علمی و فرهنگی ایران و لهستان به همراه دانشگاه ورشو و دانشگاه تهران همایشی با این موضوع در دانشکده تاریخ دانشگاه ورشو و با ارائه مقاله توسط استادان و دانشجویان دو کشور برگزار کردند. برگزاری یک نشست مشترک با حضور تعدادی از ایران‌شناسان معاصر لهستانی و استادان و پژوهشگران ایرانی، می‌تواند به شناخت دوسویه از فعالیت‌های انجام شده طی چند دهه‌ی اخیر کمک شایان توجهی کند و به عنوان گفت‌وگوی فرهنگی ایران و لهستان مطرح شود. بدون شک اطلاع‌آوردن ایران‌شناسان لهستانی از تلاش‌های علمی پژوهشگران ایرانی در عرصه‌هایی نظیر تاریخ، باستان‌شناسی، فلسفه و الهیات، زبان و ادبیات فارسی و نظایر آن به همان میزان اندک است که اطلاع ایرانیان از برخی کارهای تازه‌نشر یا پژوهش‌های منتشر نشده توسط ایران‌شناسان لهستانی که در این سالها به زبان لهستانی انجام شده است.

هدف نخست از برگزاری همایش «مناسبات فرهنگی و تاریخی ایران و لهستان؛ تجربه پیشین و چشم‌انداز فرارو» و چاپ مجموعه مقالات آن، ارائه مقالاتی منتخب از استادان و پژوهشگران ایرانی و لهستانی درباره‌ی روابط فرهنگی و تاریخی دو کشور بود که با توجه به ارائه بیش از ۱۲ عنوان سخنرانی در تاریخ ۱۸ می سال ۲۰۱۵ این مجموعه به نام «ایران و لهستان» در این مجموعه از مقالات برگزیده در کنفرانس دانشگاه ورشو تعدادی به عنوان مباحث اصلی در روابط دو کشور نشر یافته است تا همچون مجموعه «شاهکارهای هنر ایران در مجموعه‌های لهستان» با ویراستاری علمی پرفسور تادئوش مایدا، کمک شایانی به افزایش اطلاعات در عرصه‌ی روابط فرهنگی و تاریخی دو کشور داشته باشد. امید است که این مجموعه بخشی از فقدان روابط علمی و فرهنگی ایران و لهستان و مطالعات دقیق لهستان‌شناسی در ایران را جبران نماید که متأسفانه با اغفال از طرف مسئولین سیاسی کشورمان رو به رو است.

در پایان جا دارد از استاد فقید جناب آقای دکتر محسن جعفری مذهب دبیر کارگروه مطالعات لهستان در مؤسسه نگارستان اندیشه و دبیر علمی کنفرانس در ایران، یاد کنم؛ حضور ایشان در روزهای برگزاری کنفرانس و همراهی ایشان در تمام ماه‌های منتهی به آن، باعث دلگرمی و پیشبرد امر بود. فقدان ناگهانی ایشان در آستانه برگزاری دومین کنفرانس فی‌مابین در کراکوف، همه دوستان را در اندوهی جانکاه فروبرد.

همچنین برگزاری همایش و چاپ مجموعه مقالات آن مرهون تلاش دوستانم در مؤسسه نگارستان اندیشه به ویژه مدیرعامل مؤسسه جناب آقای دکتر صادق حیدری‌نیا است که از ایشان نیز سپاسگزارم. بدون شک زحمات بی‌دریغ جناب آقای دکتر داریوش کووجییچیک و همکاران ایشان در مؤسسه تاریخ دانشگاه ورشو به عنوان میزبان همایش، نقش مهمی در برگزاری شایسته‌ی این برنامه داشت که از ایشان نیز تشکر می‌کنم. همچنین بر خود واجب می‌دانم که مراتب قدردانی خود را نسبت به برخی همکارانم از جمله خانم‌ها دکتر ناتالیا کرولیکوسکا و دکتر آناهیتا شاهرخی و آقایان دکتر استانیسواو یاشکوفسکی، دکتر گودرز رشتیانی، دکتر جواد مرشدلو، و مهندس سجاد مولایی تفرشی در کمک ایشان به هر چه بهتر برگزار کردن همایش و ارائه مقالات ارزشمند ابراز نمایم. در پایان می‌بایست به پاسگزاری ویژه‌ای هم از سفارت جمهوری لهستان در تهران از جمله آقایان یولیوش گویو و رادوسواو یاشکوفسکی جهت هماهنگی مطلوب با استادان ایرانی داشته باشم. امید است انتشار این مجموعه، مقداری باشد برای سایر همکارهای علمی و فرهنگی میان دو کشور و نهادهای علمی و دانشگاهی از جمله دانشگاه تهران و دانشگاه ورشو.

حامد کاظم‌زاده

سپتامبر ۲۰۱۷- ورشو